

Ferenc Judit

Karriernapok a Jégerdőben

„...s fejünk fölött elröpül a nikkel szamováár.”
(Kassák Lajos)

Szereplők

MÁSA – Polina Andrejevna és Ilija Afanaszijevis Samrajov lánya

SZEMJON SZEMJONOVICS MEDVEGYENKO – tanító

LJUBOV ANDREJEVNA RANYEVSZKAJA – földbirtokosnő

ÁNYA – a lánya

IVAN PETROVICS VOJNYICKIJ – Ványa bácsi

SZOFIJA ALEKSZANDROVNA (SZONYA) – Szerebrajkov lánya
első házasságából

IRINA NYIKOLAJEVNA ARKAGYINA – néhai férje után Trepljova,
színésznő

KONSZTANTYIN GAVRILOVICS TREPLJOV – a fia

BORISZ ALEKSZEJEVICS TRIGORIN – író

NYINA ZARECSNAJA MIHAJLOVNA – fiatal lány gazdag
földbirtokosi családból

(A térben különböző pontokon fotelek, heverők. Egy szamováár. A szereplők heverésznek, mint az elkókadtt, vén, kövér macskák. Szinte mozdulatlanok. Lassan oldódik a feszültség. Teáznak. Piknikhangulat. Valahol Oroszországban. Tél. Nyolcvan fok. Átlagéletkor kétszáz év. Időnként por szitál rájuk.)

MEDVEGYENKO Maga miért jár mindig feketében?

MÁSA Az életemet gyászolom.

MEDVEGYENKO Még mindig?! Másenyka, hagyjon fel ezekkel a marhaságokkal, galambocskám. Nem illik önhöz, Másenyka. Hiszen tudja...

MÁSA Tudom, tudom, drága Medvegyenko, hiszen elmondja minden áldott nap...

MEDVEGYENKO Ó... Akkor sajnálom. Nem volt jó. Még egyszer, lehet?

MÁSA Egyre gyakrabban felejt, Medvegyenko... Mondjuk, a maga korában ez várható is, Szemjon Szemjonovics.

MEDVEGYENKO Nem szólíthatna inkább Macinak?

MÁSA Nem.

(Újrakezdik.)

MEDVEGYENKO No. Kegyed miért jár mindig feketében?

MÁSA Az életemet gyászolom. Boldogtalan vagyok.

(Ljubov Andrejevna jön. Ánya tolja. Ljubov Andrejevna tud menni, de amióta elárverezték a cseresznyéskertet, nem hajlandó rá.)

LJUBOV ANDREJEVNA Maguk ketten már megint szomorkodnak?

Nem unják már? Istenem... Rosszul aludtam. A kutyák egész éjjel ugattak. Ánya, fordíts meg.

(Ánya megfordítja. Ljubov Andrejevna szimatol.)

LJUBOV ANDREJEVNA Ki szí itten ilyen szörnyű szivarokat?! Ánya...

Fordíts meg. Ánya, miért füstöl a valagad?

ÁNYA Mamuska, mindjárt kezdődik! Nézze, ott jön Iván! Vojnyickij! Jöj-jön, üljön ide mellénk.

MÁSA Inkább ide üljön, Ványa... Itt elfér.

MEDVEGYENKO *(halkan)* Ribanc... Na, mi van, Ványa bácsi? Hogy szolgál a kedves egészsége? A vérnyomása? Aranyér? Nem szándékozik elpatkolni a közeljövőben?

VOJNYICKIJ Hány éves maga, Szemjon Szemjonovics?

MEDVEGYENKO Csehov ezt nem írta meg pontosan, de számításaim szerint kilencvenhárom.

VOJNYICKIJ Szinte még gyermek... Engem negyvenhétnek írt meg az eredeti szerző, tehát akkor számoljon... Mása, maga ma kifejezetten csinos. Vagy nem is csinos, hanem olyan megszokott... Mint egy kis apáca, egy kifakult kép, mint egy agyonmosott zsebkendő. Maga, Mása, azért ilyen drága nekem, mert mindig egyforma, mint a naptár, mint a végtelen orosz sztyeppék... Sztyeppék, ez milyen szó... Olyan, mint a...

MÁSA Jól van, Ványa bácsi, elég lesz...

ÁNYA Anyuka, látja, Mása már megint szipolyozza Vojnyickijt! Tessék, Ivuskám, egy csésze finom orosz tea.

(Jön Szonya. A háttérben Trepljov kukucskál. Igyekszik láthatatlannak tűnni, de mivel ügyetlen és életképtelen, nem megy neki. A nagy sumákolásban sikerül felborítania a szamovárt, ami nagy lármát csap, elgurul. Ő láthatatlan. Lövés.)

ÁNYA Na tessék, Trepljov már megint föbe lőtte magát!
 SZONYA Hideg a tea! Bizony mondom néktek, hogy a szamovárban a
 hőmérséklet már számottevő mértékben süllyedt.
 VOJNYICKIJ Mi vaaan?
 LJUBOV ANDREJEVNA Azt akarta mondani, hogy kihűlt a tea.
 MEDVEGYENKO Ilyen nincs. Az orosz tea nem hűl ki!
 ÁNYA Rég volt ilyen kellemes telünk itt, a Jégerdőben...
 MEDVEGYENKO Esküszöm, amióta jégre tették bennünket, nem volt
 ilyen kellemes telünk.
 VOJNYICKIJ Ó is pont ezt mondta.
 LJUBOV ANDREJEVNA Mikor jön a doktor úr és a fiatal felesége?
 SZONYA Majd az előadásra.
 MÁSA Zarecsnaja játszik, ezt nem hagyhatják ki.
 MEDVEGYENKO A doktor azt mondta, hogy Szerebjakovnak pihen-
 nie kell.
 VOJNYICKIJ Majd meglátod, el sem fognak jönni. Sznobok.
*(Érkezik Arkagyina, jól tartja magát abhoz képest, hogy ötszáz éves... Tipikus
 kivénhedt primadonna, piros rúzzsal rajzolt körökkel az orcáján. Mert az úgy
 szép. És Arkagyina szép. Mögötte Trigorin, járókerettel.)*
 VOJNYICKIJ Itt jön Arkagyina! Szép hölgy, imádba legyenek foglalva
 minden bűneim.
 ARKAGYINA Ványa, te kis huncut... Borisz Alekszejevics, kicsikém,
 oda szeretnék ülni. Kosztya hol van? Hol van az én drága kisfiam?
 Kosztya? Kosztya, galambocskám... Csak nem? Konsztantyin már
 megint föbe lőtte magát?! Szaladjon, Borisz Alekszejevics, keresse meg!
 TRIGORIN Szaladok, kedves.
(Trigorin elfut, járókástul.)
 LJUBOV ANDREJEVNA Mi ez a csérogás odakint?
 VOJNYICKIJ Ez csak az orosz szél... Csapkodja a muszka nyárfákat,
 amelyek roskadoznak az ártatlan fehér hó terhe alatt. Most... mintha
 elhallgatott volna, jaj.
 ÁNYA Valaki sír.
 MEDVEGYENKO Azok az éhező jobbágyok.
 ARKAGYINA Szegénykék... Adjunk nekik enni...? De nekem nincs
 pénzem, értik... nincs pénzem... mind elmegy a toalettekre... Ványa...
 mondd... neked is szorulásod van?
(Mása, halkan.)
 MÁSA Zarecsnaja... Szánalmas.
 ÁNYA Csendesesen. Hiszen tudja...
 MÁSA Tudom.

MEDVEGYENKO Mit tud maga, galambocskám?

LJUBOV ANDREJEVNA A Zarecsnaja névtől Arkagyina kisebb infarktusokat szokott megélni. Az orvos azt mondta, hogy még körülbelül kettő befér, de a harmadik már fatális kimenetelű lenne.

ARKAGYINA Hol van Borisz Alekszejevics?

VOJNYICKIJ Konsztantyint keresi. Konstans Konstantint keresi kinn a kemény fagyban.

SZONYA Csodálatos alliteráció, Ványa bácsi. Majdnem.

ARKAGYINA Igen, ez a fagy szó kicsit megfékezi az egyébként virtusi módon szerkesztett alliterációt. Esetleg... mondjuk... kiban.

MEDVEGYENKO Ködben!

MÁSA Maga hallgasson, ne alliteráljon, maga dögölgjön meg!

(Csend.)

MEDVEGYENKO Káoszban! Kétségben!

(Mása ránéz. Tekintete gyilkol.)

MEDVEGYENKO Nem bírtam ki!

(Csend.)

ARKAGYINA Hol van Borisz Alekszejevics?

VOJNYICKIJ Konsztantyint keresi.

ARKAGYINA Hol van Konsztantyin?

MÁSA Az esti előadást készíti elő.

LJUBOV ANDREJEVNA Zarecsnaját keresi.

(Arkagyina a tehetségéhez méltón adja elő a szívrohamot.)

LJUBOV ANDREJEVNA No, már csak kettő.

(A parkban. Nagy hófúvás. Nyina haja lobog a szélben. Érkezik Trigorin. Nézik egymást. Trigorin Nyina hajába borul.)

TRIGORIN Maga, látom, még mindig hajadon...

NYINA Borisz... Maga az? Nem drámát ír épp valamelyik zugban?

TRIGORIN Maga nagyon szép és nagyon jó...

NYINA Csak bókol. A maga élete gyönyörű. Maga író. Maga tehetséges!

TRIGORIN Igen...

NYINA Maga nem egy Turgenyev, de nem is egy Csehov... Maga Trigorin!

TRIGORIN Igen...

NYINA Maga a fiatalság hangja.

TRIGORIN Igen. Elég volt az előjátékból, Nyina, mert hallom, hogy csöpörög már a pina...

(Lövés.)

MÁSA Gyanítom, hogy Konsztantyin ismét főbe lőtte magát...

SZONYA Jó. Igyunk teát. Ványa bácsi, maga már ivott?

VOJNYICKIJ Lehetséges... Szonyecska... Nem zongorázik nekünk egy kicsit?

ÁNYA Nem szabad. Zavarja a doktor urat.

LJUBOV ANDREJEVNA Istenem, hogy fogjuk itt kibírni az egész terület...

ARKAGYINA Magának már nincs olyan sok hátra, drága Ranyevszkaja...
Mióta van itt? Harminc éve? Nos... már csak egy egészen kicsit kell kibírnia... Nézzen engem! Mint egy csibe! Akár tizenöt éves lánykát is játszhatnak.

LJUBOV ANDREJEVNA Za-recs-na...

ARKAGYINA Ki ne mondja, galambocskám...

VOJNYICKIJ Ez a tea... ez ám hideg. Ettől pedig elkap az ideg. Ez egy haiku, Szonyecska.

SZONYA Majdnem.

MEDVEGYENKO Atyaúristen...

ARKAGYINA Hol van Borisz Alekszejevics?

(Trepljov jön. A fején kötés.)

TREPLJOV Kint van. Horgászik.

ÁNYA A Jégerdőben?

TREPLJOV Valami biztosan a horgára akadt...

ARKAGYINA Szeret horgászni... Folyton csak horgászna, csak bedobja a csalit, és a halak rögtön ráharapnak.

TREPLJOV Biztos most is kapás van. Anyám, üdvözöllek.

ARKAGYINA Kosztya, kisfiam. Mikor kezdődik az előadás?

MÁSA Nyolckor.

MEDVEGYENKO Húsz perc múlva.

LJUBOV ANDREJEVNA És Zar-recs...

ÁNYA Mamuska...

LJUBOV ANDREJEVNA Nyina játssza benne a főszerepet.

VOJNYICKIJ Zarecs... vagyis Nyina és Trepljov már régóta készülnek evvel a darabbal.

ARKAGYINA Ó. Vagyis... Óóóóó!

TREPLJOV Végre megért erre a szerepre...

ARKAGYINA Csakugyan?

ÁNYA Igen, a múltkor előadott egy verset, hát, hadd ne mondjam, könnyeztünk. Mindannyian, ugye, Ványuska?

ARKAGYINA No... Csoda. És mondjad, Kosztya... Ez valami dekadens izé lesz?

MEDVEGYENKO Dekadens, dekadens... Preminens, eminens.

MÁSA Hallgasson már!

SZONYA Maga egy költő, Medvegyenko.

MÁSA Mindjárt kezdődik.

ARKAGYINA És mondjad, fiaskám, ez olyan kortárs darab lesz? Vérrel, ordítással meg összefüggéstelen mondatokkal? Hm?

TREPLJOV Anyuka, ne idegesítsen, mindjárt bemutatóm lesz! Hát nem értik, hogy mindjárt bemutatóm lesz?!

MEDVEGYENKO Hogy beszélsz édesanyáddal?

TREPLJOV Hagyjon mindenki békét nekem!

ÁNYA Különben mi lesz, főbe lövöd magad?

MÁSA Mindjárt kezdünk.

(Jön Trigorin. Trigorin minden mozdulata rettenetesen lassú a járóka miatt.)

TRIGORIN Jövök, szaladok...

(Egy pillanatra farkasszemét néz Trepljovval, majd Trepljov kirohan. Trepljov kintről.)

TREPLJOV Medvegyenko, maga tudja, mit kell csinálnia, próbáltuk.

Mása. Majd a jelre oltson el minden fényt.

ÁNYA Borisz Alekszejevics, maga teljesen átfagyott.

SZONYA Nem kér egy kis orosz teát? *(Nem jön válasz...)* Tehát? Kér teát?

LJUBOV ANDREJEVNA Esetleg egy kis meggyipálinkát? Azt írja rajta, hogy cseresznye, de meggy. Higgye el.

TRIGORIN Köszönöm. *(Egy átfagyott sirályt dob a tér közepére)* Ezt a kertben találtam. Gondoltam, megmenthető. De nem... Teljesen átfagyott, szegényke. Kimúlt.

MEDVEGYENKO Kimúlt. Kihúnyt. Kinyúlt...

MÁSA Maga teljesen hülye, Szemjon Szemjonovics.

VOJNYICKIJ És tehetségtelen.

ARKAGYINA Ki a tehetségtelen?!

(Kintről lövés.)

LJUBOV ANDREJEVNA Már megint főbe lőtte magát.

VOJNYICKIJ Az lenne nekem is a legjobb. Úgyis bolond vagyok.

LJUBOV ANDREJEVNA Mi itt mindannyian bolondok vagyunk.

MEDVEGYENKO Én nem...

MÁSA De.

SZONYA Magának, Ványa bácsi, el kellene utaznia egy időre. *(Teát tölt neki. Szonyának valami furcsa teakínáló fétise van. Látjátok...)*

VOJNYICKIJ Hova, kedvesem...

SZONYA Finnországba. Ott jó a klíma, állítólag...

ÁNYA Vagy talán Moszkvába...

ARKAGYINA Moszkva... Moszkva... Moszkva... Csodálatos voltam a Három nővérben, Sztanyiszlavszkij rendezte, az az amatőr...

(Lövés)

MEDVEGYEV Ez ma rekordot akar dönteni?

ÁNYA Valóban...

LJUBOV ANDREJEVNA Ánya, már megint füstölsz, gyermekem.

ÁNYA Csak beképzeli, mamuska.

SZONYA Anyád nem tudja, hogy cigizel?

(*Trepljov hangja kintről.*)

TREPLJOV Na, mi lesz már, Mása?! Fény le.

MÁSA (*kikiabál*) Várom a jelet.

TREPLJOV Ez volt a jel!

MÁSA Mi?

TREPLJOV Hát ez!

(*Lövés.*)

ARKAGYINA Jól van, nem tudhatta a lány! Tudhatta a lány? Nem tudhatta... Kortárs! Lószart...

LJUBOV ANDREJEVNA Már megint csaholnak kint a kutyák.

(*Lövés.*)

LJUBOV ANDREJEVNA No, mi lesz?

(*Kutyavonyítás. Még egy lövés. Csend.*)

LJUBOV ANDREJEVNA Azért...

(*Trepljov hangja kintről.*)

TREPLJOV Még egyet lövök, és sötét.

TRIGORIN Amatőr...

(*Lövés. Balladai félhomály. Füst. Sztriboszkóp. Hangszerhangolás. Medvegyenko állathangokat produkál. Teljesen átadja magát a művészetnek. Trepljov lapul a háttérben. Neki ma BEMUTATÓJA VAN!!! Nyina megjelenik. Meztelenül. Na jó, nem...*)

NYINA Ó, fókák, vízi szörnyek, szomjas rozmárok! Kétéltűek, mocsári lárvák, vakondok és legyek. Medvék, orosz medvék és oroszlánok.

Vándormadarak és bernáthegyiek, kik átlátjátok eme mélységes föld rétegeit, melyek magukban hordozzák a teremő DNS-ét... Fáj, fáj, fáj.

Sötét, sötét, sötét... Lárvától fortyogó katlanok...

ARKAGYINA Hihetetlen.

NYINA Lárvától fortyogó katlanok, mik fehérre főzik a történelem által lerágott őslények csontjait, és melyek aztán világítva mutatnak utat nekünk, az univerzum kacskaringós labirintusában.

ARKAGYINA Kosztya, kisfiam, meddig tart még?

LJUBOV ANDREJEVNA Szünet lesz?

ÁNYA Hallgasson, mama, maga ezt nem értheti.

NYINA Tátogó alagutak, harsány vaginák, virulens rügyek...

VOJNYICKIJ Ki írta ezt a szart?

TRIGORIN Trepljov...

TREPLJOV Folytassa, Nyina... *(Súg neki)* Virulens rügyek...

NYINA Virulens rügyek, retkes csótányok... A ti lelketek az én lelkem, a ti sóhajaitok az én sóhajom... Mert én magamban hordozom Nagy Sándor lelkét. És Shakespeare-ét, Csehovét. Én magam vagyok a líra és a költészet...

(Arkagyina hangosan nevet, tapsolni kezd. Nyina folytatná, de Trepljov a kezénél fogva kiráncigálja a térből.)

TREPLJOV Kész! Vége. Menjen, Nyina, öltözzön fel.

ARKAGYINA Kosztya, kisfiam, miért vagy ideges?

TREPLJOV Maguk, anyám, képtelenek megérteni a modern formákat.

VOJNYICKIJ Dehogynem értjük, Konsztantyin Gavrilovics.

ÁNYA Én nem értem.

SZONYA Kosztya, nem kér egy csésze finom orosz teát?

TREPLJOV Nem.

SZONYA Van oroszkrémtorta is.

TREPLJOV Azt lehet.

(Csend. Trepljov kap egy szelet tortát. Mindenki őt nézi. Zabál, és mint egy durcás gyerek, arról truttyog, hogy ezek a begyepesedett vén trottyok nem értik a modern formákat. Miután megeszi a tortát, bemegy a terem közepére, és főbe lövi magát.)

LJUBOV ANDREJEVNA Na, bumm.

(Jön Nyina.)

VOJNYICKIJ A művész! Gratulállok! Csodálatosan tetszett interpretálni azt az orosz medvékkel és az orosz lánokkal. Érdekes...

Bravó.

MÁSA Nem fázott meg? Igen lengén volt öltözve.

SZONYA *(Nyinának)* Egy csésze teát, művész?

ARKAGYINA Igen, kérek.

NYINA ...Trigorin... Irina Nyikolajevna... Ánya... Köszönöm...

(Észreveszi a földön heverő Trepljovot.)

NYINA Köszönöm. Teljesen elárasztott a művészet. Igyekeztem átadni azt, amit a szerző közölni akart...

ARKAGYINA Ó, igazán tehetséges...

TRIGORIN Zarecsnaja igazán meggyőző eszközökkel veszi le lábáról a nézőt.

ARKAGYINA Hogy mondta, kedves Borisz?

LJUBOV ANDREJEVNA Azt mondta, hogy Zarecsnaja...

(Szívroham. Közben Trepljov föléled. Megpillantja a fagyott sirályt.)

TREPLJOV Ez mi?

TRIGORIN Ez egy sirály.

TREPLJOV Kint találtam. Halott.

TRIGORIN Akkor miért hozta be?

TREPLJOV Mert szimbolikája van.

(Arkagyina feltápáskodik.)

SZONYA Szerintem igyunk egy kis teát.

(Csend.)

MEDVEGYENKO Bocsásson meg, író úr, de a maga koncepciójában mégis milyen szimbolikát hordoz egy döglött és fagyott sirály?

NYINA Maga azt úgysem értheti, Szemjon Szemjonovics.

MEDVEGYENKO Már hogyne érteném, kedves Nyina Zarecs...

ARKAGYINA Ki ne mondja!

(Csend.)

TRIGORIN A megállított időt szimbolizálja.

MEDVEGYENKO Nem értem.

(Csend.)

NYINA Én sem.

MÁSA Kosztya, kedvesem, galambocskám, ne legyen szomorú... Látja, én is szomorú vagyok, mindig szomorú vagyok. Kosztya, hadd öleljem meg.

TREPLJOV Hagyjon engem békén! Nem érdekel.

(Nyina elé áll. Tüntetőleg. Lövés. Csend.)

LJUBOV ANDREJEVNA Milyen érdekes ez... Annyi szép foglalkozás van a világon... Lehetne mondjuk borbély. Vagy zeneszerző.

ÁNYA Vagy pék.

MÁSA Vagy normális...

TRIGORIN Nos. Meg is van az új darabom címe. Karriernapok a Jég-erdőben.

NYINA Csodálatos, Borisz.

ÁNYA Izgalmas.

MÁSA Újszerű.

MEDVEGYENKO Ribanc.

LJUBOV ANDREJEVNA Ánya! Guríts oda hozzá!

(Ánya odagurítja.)

LJUBOV ANDREJEVNA Karriernapok a Jég-erdőben?! Most komolyan, Trigorin? Úgy hangzik, mint egy újságcikk!

26 NYINA Drámát írjon, Borisz...

ARKAGYINA Kicsike Nyina... Maga olyan fiatal még, és olyan naiv...

Látja ott azt a sirályt? Na, pontosan olyan.

VOJNYICKIJ Mint a megállított idő?

ARKAGYINA Nem. Hideg. Űres. Szürke.

NYINA Vén tyúk.

ARKAGYINA Tehetségtelen csitri.

(Csend.)

MEDVEGYENKO Nekem senki sem gratulál?

ARKAGYINA Dekadens fos.

VOJNYICKIJ A fos minden belet tisztára mos, ezért ne legyen haragos.

SZONYA Egy újabb haiku, Ványa bácsi? Mert nem az... Ugye tudja,
hogyan nem az?

ÁNYA Gusztustalan.

LJUBOV ANDREJEVNA Nemsokára vége.

TREPLJOV Anyuka, anyuka... Miért nem szeret maga engem, anyuka?

ARKAGYINA Szeretlek, fiam, de értsd meg, hogy hatvannyolc éves
vagy, és fel kéne már lassan hagynod ezekkel a kortárs marhaságokkal.

TREPLJOV De nem bírom, mama, akkora bennem a közlési vágy...

SZONYA Egy kis teát, Konsztantyin?

(Csend.)

TREPLJOV Mama, miért sír mindenki?

VOJNYICKIJ Mert lassan elszáll fölöttünk az idő. Ennyi jut nekünk. Né-
hány oldal.

MÁSA Ellep bennünket a por.

MEDVEGYENKO Másnyka. Menjünk el innen. Jöjjön, menjünk el in-
nen. Most.

MÁSA Nem.

TRIGORIN Nyina...

TREPLJOV Nyinuska...

MEDVEGYENKO A Nyina szóra egyetlen rím jut csak az eszembe...
az pedig a...

MÁSA Elhallgasson!

(Csend.)

ÁNYA Mindjárt vége.

ARKAGYINA Csak egy kicsit még.

LJUBOV ANDREJEVNA Elmegyünk, és nem marad utánunk senki.

Volt, nincs. Mint a meggyeskertem.

MEDVEGYENKO Ringlósbokrom. Rekettyésem. Básticám. Visnyikom.

Cseri gárden.

MÁSA Vége.

SZONYA Előtte talán igyunk egy kis teát...

(Lassan mindenki bemerevedik. Nyina feje Trigorin ölében. Trepljov előttük áll, pisztollyal a halántékán. Mása a lábához kuporodva. Medvedgyenko Arkagyina felett áll. Ljubov Andrejevna feláll, és odasétál Ványa bácsihoz, keringőznek. Anya füstöl. Szonya a szamovárt öleli. Rengeteg por esik rájuk. Fotó. Szépie. A sirály nagy szárnysusogással felszáll a szamovár tetejére. És vége.)